

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Roberti Tvrneri Devonii Oratoris Et Philosophi
Ingolstadiensis Panegyrici Dvo**

Turner, Robert

Ingolstadii, Anno M. DC. IX.

De D. Thoma Anglo, Martyre & Archiepiscopo Cantuariensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69598](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69598)

ROBERTI TURNERI

ORATIO NONA.

*U*M natura humana perruptis iustitia rationisque vinculis fracta iam & debilitata ita langueat, ut nihil velit ac ne possit quidem aggredi praclarum, cui non fuerit voluptatis quaedam species admixta: Deus huius tantae molitionis & fingendae prudentissimus author, & moderandae providissimus Pater, res omnes praestantes & excellentes nobis proponit voluptate, vel tanquam sale, interspersas, ut ad illarum studium acuamur languentes; vel tanquam esca, inter litas, ut ad illarum amorem illiciamur repugnantes, unde cum nihil mentem aequè deliniat, atque res nostra industria expressè ad aliorum imitationem, natura parens imitationis notionem omnium mentibus anticipavit, seu potius vehemens studium penitus insculpsit, fecitque ut singula hominum aetates videantur quasi ludi quidam instituti, in quibus quò quisque imitetur aptius, eò sua aetatis & cumulationem voluptatem percepisse, & vberiore fructum tulisse meritò censeatur, quippe infantes cum primùm, relictis cunis, vestigia vix dum figere ceperunt, equos sibi substernunt ex arundine, ut nihil artificiosius; altaria ex lapidibus erigunt, ut nihil religiosius; mensas extruunt ex herbis, ut nihil lautius enses formant ex ligno, ut nihil mirabilius in tota

natura

natura concipi possit: vsque eò, vt pueri quò natura vim imitando effingunt propiùs, eò habeantur à senibus belli, sciti, argutuli magis, ac vt puerorum crepundia relinquamus, grandiorum iam animos nihil profectò maiori aut admiratione defixos, aut voluptate suspensos tenet, quàm sculptura & pictura scalpello penicilloq; efficta affabrè; aut Comœdia & Tragedia actorum partim dictione partim actione eleganter expressa; aut poëmata delicatis numeris tanquam stellulis bellè illuminata. at quid, quaeso, aliud est pictura? quid sculptura? quid Comœdia? quid Tragedia? quid poëma? quid hæc omnia? quid singula? quàm viua quadam naturæ imitatio artis ingenisque nostri litæ luminibus ad sensuum animorumque partes liquidissima voluptate persundendas? sed à re abeo longiùs. Ecclesia namque ipsa quandam quasi Spiritus sancti edens vocem his diebus testificata est, non alia ratione faciliùs posse aut humana tarditatis dispelli caliginem, aut diuini amoris concipi flammam, quàm Stephanorum, Euangelistarum, Innocentium, Thomarum exemplis subiectis ac propositis ad imitationem: vt profectò, si imitatio ex Ecclesia ac natura tollatur, omnia ipso punctulo temporis vel in natura dissipatio, vel in Ecclesia perturbatio fœdè consequatur. quare cum imitatio in omnem vitæ partem tantum valeat, depingam ego vobis hodie nõ vagitus tenelli Christi, non quiritatus misellorum innocentium (non vocem clamantis Ioannis (latent

latent hæc in notione diuinitatis nimis latè impli-
 ta) sed Thomæ nostri præcipuas illas virtutes, quibus
 tanquam gradibus videtur ad martyrii culmen con-
 scendisse: vt qui strati humi ad Ioannis vocem percel-
 limur, ad quiritatus innocentem exhorrescimus, &
 ad Christi vagitus planè concidimus, has certè Tho-
 mæ nostri virtutes propè inruentes & imitemur li-
 bentius, & assequamur facilius. in omni namq; imi-
 tatione, vt eorum libentius sequimur exemplar, qui
 præclari sunt, ac omnium prædicatione perillustrati
 duces: sic eorum sanè facilius vel occultâ exprimimus
 vim, vel apertam effingimus virtutem, qui quadam
 nature agnatione ac similitudine vinciti nobis ac-
 sociati videntur. at Thomas Martyr fuit, præclarum
 duces; Thomas noster fuit, genuinam similitudinem
 ineptus sanè essem (Audit.) si peruulgatus Rhetorum
 præceptiones ad excitandam attentionem consecta-
 rer, cum videatur iam Thomas ipse, & quod Martyr
 fuit, expressisse à vobis audiendi cupiditatem; & quod
 noster fuit, vobis impressisse imitandi studium.

Quid? expectatis fortassè, vt aliquam laudem
 tanquam alienam plumam, Thomæ nostro appin-
 gam ex Londini nobilitate? at Thomas Angliam no-
 bilitauit, vt ineptum sit Londinum vocare in par-
 tem eius laudis. vrgetis, vt ad normam è schola polie-
 torum arcessam à capite parentum eius diuitias, po-
 tentiam, nobilitatem? at in Thomam nostrum, effusa
 sunt diuina gratiæ flumina, vt stultum sit eum velle

Rhetor-

Rhetorum includere carceribus. vultis vt Thomam
 depingam venatorem, Archidiaconū, aulicum, Can-
 cellarium? at hæ maculæ fuerunt, vt iniquum sit Pau-
 lum diuini iã spiritus calore suffusum antiquis Saulis
 labeculis velle aspergere. Iesu bone, quibus præmitur
 mea dictio angustius? si Thomam laudet à ciuitate,
 pueriliter inepta; si à parentibus, indecorè stulta; si à
 munitis, fœdè iniqua erit. Londini laus nimis est ex-
 terna Rhetorum carceres nimis sunt angusti, officia
 dignitatum nimis sunt obscura in Thoma nostri siue
 poliendis naturæ ornamentis, siue gratiæ donis expri-
 mendis. quò se vertet mea dictio? quam persequetur
 viam? quanquam (Audito.) hæc omnia, & quòd Lon-
 dini, & quòd summa Reipub. necessitate, & quòd mi-
 raculo edito, & quòd parentibus natus sit nobilitate
 ac pietate florentibus, laudum cōtinent materiem ac
 segetem omni parte vberem: imò quanquã illos Can-
 cellarij, Archidiaconi, aulici, venatoris titulos, seu po-
 tius, vt quidam interpretantur, n̄ uos Martyris no-
 stri per insigni virtuti leuiter inspersos, ego verò putē,
 non tam maculas esse, quàm miracula, quòd tanta
 deliciæ nullã eius vitæ partem Venere infecerint, ne-
 dum mentem fregerint: tamen cum hæc singula sint
 diuinæ gratiæ igniculi tantum multis pompæ ac mū-
 di quasi cineribus obducti, ab his ego cineribus men-
 tem vestram abducam, Thomamq; nostrum, ac vos
 cum Thoma (si sequamini non inuiti) diuinæ gratiæ
 flamma in Archiepiscopi sancti actionibus vndique
 i 5 pro-

prorumpente, ad martyrij illam, quæ nullavquam
 atate exarescat, lauream facili, trita, ac compendioſa
 via perducam. poſtquam ergo Thomas & aulicum
 moribus politulus, & clericū doctrina intima, & Ar-
 chidiaconum prudentia ſumma, & Cancellarium vi-
 ta ſancta ornarat & honeſtârat, ipſe tandem orna-
 tus eſt illa, quam Anglia noſtra habet ſummam, &
 regio honori penè parem, Archiepiſcopatus dignita-
 te. ſed quo modo ornatus? et ſi ſingulari omnium vo-
 luntatum propenſione, vt in reliquis honoribus ſem-
 per, tamen maiori Thomæ felicitate, quàm in vlllo vi-
 tæ munere vnquam. nam et ſi Thomas (quod in aulico
 doctrinæ ad Archidiaconum, in Archidiacono præ-
 dentia ad Cancellarium, in Cancellario ſanctitati
 quosdam quaſi gradus ſibi ſtrauerat ad Archiepiſco-
 pum) omnibus maximam iam ſuæ cõcitârat vel præ-
 dentia, vel pietatis opinionem: tamen quod quo tem-
 poris articulo fuit ſacro oleo perſuſus ab Episcopis, et
 dem ſe ſentiret gratiæ vnguentis delibutum, ita hoc
 ſuperat omnium notionem, vt videatur ſanè ad diuini-
 tatem in illum voluntatis ſingularẽ teſtificationem ſin-
 gulare ac propè diuinum. quanquam enim gratia di-
 uinitus inſtillata non ſit horarum, non dierum, non
 menſium, ſed hominem extra hominem abripit
 tranſuerſim; tamen ſic diuinæ gratiæ aura perſuſa
 vt auram ipſo ſenſu uſurpes; ſic diuinæ gratiæ qua-
 dam quaſi turbine abripi, vt te ſentias abreptum, hoc
 proſectò aut nunquam fit, aut tum ſolùm fit, cum
 Deu

Deus vel Franciscos illos vocet ad miracula, vel Thomas hos seponat ad martyria. delibutus est ergo eodem temporis articulo S. Thomas ynguento, & hoc terra humano, & illo caeli diuino: & ita delibutus est, vt cum primùm fuerit creatus ordine Aaron, is statim vnctione quoque esset factus Samuel, ac videretur Deus potius quidam lapsus è caelo caelestis, quàm homo effusus in terra terrenus. cuius doni cum multa sustulerit mundo signa sanctus vir, tum illud maxime, quòd qui Cancellarius sensuum voluptati, quantum poterat per virtutis normam, indulset liberè; Archiepiscopus iam factus omnium statim voluptatum vires compresserat, secreuerat labes, ac neruos ita eliserat, vt & mens sensus omnes, tanquam equos, insita proteruia ferociter exultantes in suum gyrum facile traduxerit, & ratio, tanquam domina, clamârit iam ad aures, ne quid hauriant, in quo obscœnitatis; ad palatum, ne quid gustet, in quo intemperantiæ; ad linguam, ne quid efferat, in quo mendaciÿ; ad oculos, ne quid vsurpent, in quo curiositatis; ad omnes sensuum animique facultates, ne quam obeant functionem, in qua vitij alicuius labecula hareat ac insideat. sensus (Auditores) sub imperium coëgisse, eosque, in quibus perpurgandis ac à carnis concretionem quasi subigendis maximam vitæ partem fixerunt plurimi, ipso momento coëgisse, tantæ profectò diuinitatis est, vt rarò id in communi hac & peruulgata virtute repereris, imò nunquam nisi in Franciscis, Dominicis.

Ambro-

Ambrosiū, Iheronymis, Stephanis ac Thomis reper-
 ris. sed hoc cum sit desinere potius seruire mundo, quā
 incipere seruire Deo, hīc nō est nostra cogitatio sisten-
 da tanquam in prima ac summa Martyris virtute
 aliud aliud à Martyre est expectandum. at quidnam
 hoc tantum est, quod expecto? vt, post sensus subacti-
 missosq; sub iugum, se Deo resignet, id est, in Christo
 suum se totum profundat suis in verbis constantem, et
 ue in factis pie. sed ad hoc quibus opus est neruis et
 Sampsonis, qui in campo hostem prosternat alienum
 sed Davidis, qui in pectore hostem confingat proprium
 alimus intus alimus hostem latentem, sed proteruum
 animi nostri per angustis cancellis inclusum contin-
 mus aduersarium pusillum, sed peruicacem. cuius vi-
 res nō franget Hercules tanquam Caucasum sua cla-
 ua, quanquam nobis est infestior quā vllus Hercules
 Caucasus; neq; incidet tanquam Gordium nodum
 lo ense Alexander, quanquā nobis est difficilior, quā
 vllus Alexandro Gordius nodus; neq; sternet tanquam
 Goliath sua funda David, quanquam nobis est per-
 culosior, quā vllus Davidi Goliath: frangent tam
 delicatula Ceciliae, sed frangent mentis submissione
 incident tenelli innocentes, sed incident Dei auxilio
 sternent sternent Petri exhaustis viribus languida
 sed sternent animi patientia. at quis potest latere
 nobis tantarum virium tantillus hostis? ille ille, qui
 quò præclariori bonitatis integumento later inuol-
 tus, eò ferit altius, id est, quem nos etsi blandius
 pro-

propriam voluntatem appellamus, belluam tamē ap-
 pellat Bonauentura, quodd nihil ratione neſtat; Colu-
 brum Dorotheus, quodd animum prius morſus veneno
 extinguat, quā sibi ſuſurro excitat; Crocodilum
 Ambroſius, quodd, amici perſona induta, tectius conſi-
 cit; paruum demonem Franciſcus, quodd omnia pecca-
 ti & mortis vulnera animo noſtro inſigit. hanc pro-
 priam voluntatem, hanc belluam, hunc Colubrum,
 hunc Crocodilum, hunc paruum demonem ſi quis e-
 liſum contriuerit, facilis huic ac recta patet ad perfe-
 ctionis Chriſtiana cumulum illum, quem in Martyre
 deſidero. nam hoc aduerſario extincto, quid impedit,
 quod minus mens, contemptis fluxis, omni contentione
 conetur intelligentiam cognitione, voluntatem vir-
 tute, ac reliquas facultates, ornamentiſ ſuis, tanquam
 gemmiſ diſtinguere, vt ſponſus ſponſa in veſtibus nu-
 ptialibus decorē, dilecto delicia in vnguentorum odo-
 re ſua uiter, domino famula in lampadibus oleo plenis
 confidenter poſſit occurrere. quod cum Thomas noſter
 intellexerat, ſed obſcurē; quærit Chriſtum ſuum diu,
 ſed non aperte, nunc in cilicio, nunc in virgū, nunc in
 laceratione corporis, nunc in ſqualore vermium, nunc
 in lachryma, nunc in dolore, nunc in oratione, nunc
 in vigiliis. ſed quid Thoma video te violatum vngue,
 conciſum virga, cilicio afflicto, dolore fractū, ſqua-
 lentem pediculo, lachryma fluentem vigiliis tabeſcen-
 tem? iſta iſta ſunt viæ ad Chriſtiana perfectionis ex-
 plendum numerum, ſed non ſunt ipſa perfectio; iſta
 iſta

ista muniunt viam ad martyrium, sed non faciunt
Martyrem. propriam voluntatem, tanquam pericu-
losum hostem, quæro ego in Martyre compressam
ac planè elisam; sed non video adhuc in Thoma, non
Archiepiscopus quod Canonicoꝝ arctiori regula
luerit viuere astrictus, fuit quidem pietatis: sed con-
timeat aut voces obiicientium hypocrisim, si Canoni-
corum abiectiori se veste inuoluat; aut superbia per-
culum, si pompæ ac maiestatis non præ se ferat
ciem: odoror adhuc nescio quid propria voluntate
cur non exuis te Thoma cultiori hac veste? cur non
Monachum præfers veste, qui Monachum refers
tute? bonus quidem es tibi, sed non satis est Archie-
scopo, nisi etiam bonus sis aliis. agè Thoma agè luce
lux tua coram hominibus, satis diu latuit tanta
tus illis timoris, periculi, ac propria tua cogitatio-
nis integumentis obiecta & inuoluta. non tibi, sed
tuis; Ecclesia illustranda, non tua tantum menti
colenda tanta gratiarum copia fuit imperita celo.
cur non aperis zelum tuum? cur virtutem regis
pompæ & exquisita veste? prodi Thoma, murmurant
Monachi; prodi Thoma, minatur Angelus. qui homo-
num (Auditores) non mouebatur voce. Angeli ita per-
cellitur minis, ut quæ vellet semper latere virtus, ce-
gatur iam prodire ac emanare in vulgus: imò quod illa
maiori antea vi continebatur, ed maiori iam impetu
tanquam flamma erumpens, omniaq; timoris, naturæ
repagula effringens euolat altius, ac sandis se
omni

mnes partes latiùs. nam cùm primùm sanctus vir An-
 gelum siue intelligeret offensum, siue timeret incen-
 sum, intimis sensibus angitur, ac culpam vel eluit la-
 chrymìs, vel vindicat pœnis, pompam exuit, nuntium
 remittit voluptati, nuntium carni, nuntium mundo,
 multa vult, multa curat, multa contendit; sed in his
 tamen multiù video tantùm se exerentē diuini amo-
 ris scintillam, inuestigo flammam; voluntatem vo-
 luntatē in nostri Martyris actionibus adhuc tantùm
 video pressam, quaro repressam. quid? fluentes cleri-
 corum mores vincit disciplina? aduerto pium, rem re-
 stituit Ecclesia? agnosco diligentem pauperum susci-
 pit patrociniùm? audio liberalem. non patitur viola-
 ri Ecclesiæ auctoritatem? video pastorem bonum, oc-
 calescit ad iniurias, iustitia causa? laudo iustum. Re-
 gi non irretitur blanditiis? amo fortem. hostium
 non frangitur minis? admiror constantem. quanquã
 quæ est constantia laus quære latebras? confuge-
 re ad urbem tanquam asylum? cur fugis Medice? tui
 inficiuntur, putescunt, si non feceris medicinam. cur
 fugis pastor? oves dissipantur, laniabuntur, si non
 inluseris septis. magnum fuit, quod inter medios
 hostes necem iam spirantes prodi Regi obuiam indu-
 tus alba, crucem præferens manu, voce precatus pa-
 cem, factò poscens pacem rebus Ecclesiæ, magnum fa-
 nè fuit: sed ignosce mihi Iesu, si quæ puto in aliis ma-
 gna, illa in tuo Martyre reiiciam tanquam medio-
 cria. magnis non sum contentus, in maximo Martyre
 quaro

quaro

quero maxima; Thomam Thomam, propria ex
 voluntate, quero non fugientem cum Athana
 (quanquam & hoc fugere fuit pietatis) sed vel
 Stephanis caput obuiientem lapidi, vel cum Pa
 ceruices subiicientem ensi. at hunc vbi inueniam?
 in fuga apud Pontificem, non in quiete mona
 Pontiaci, non in gratia Regis Franci, non in ieiun
 non in ciliciis, non in paupertate (quanquam hi
 runt proximi gradus ad hoc, quod inuestigo, summi
 sed domi in laboribus, domi in periculis, domi in pa
 entia, domi in exemplo, domi domi in oratione. ut
 sanctus Dei athleta post reditum cum mentis sua
 tionem à rerum externarum cogitatione abduci
 & in Christum suum desixisset, ac (quod fuit illi
 ti per familiare) intra se esset quasi extra se, audi
 cem missam diuinitus, Thoma Thoma Ecclesiam
 illustrabis sanguine tuo. quid? contremiscit forte
 Thomas ad has voces? fugit? appellat ad Pontificem
 Regis inquit gratiam? amicorum implorat auxilium
 nihil horum, sed letatur appetere iam diem, in
 tot periculorum, tot laborum, tot vigiliarum, tot
 ciorum, tot virgarum ferret fructum vberimum
 summissa mente, sanctoq; voluntatis sua sacrificio
 cem hauriens aure, ac Spiritum sanctum corde, id
 lum respondit, mea voluntas fiat, Christe, tua. en
 bis (Auditores) id quod querebam in nostro Mat
 re maximum: en Thomam sine voluntate sua
 Thomam, en Thomam cum voluntate Christi ipsi
 Chri

Christum, ut merito possit cum Paulo dicere, vivo ego, iam non ego, sed vivit in me Christus. si quidem post hanc divini amoris flammam è caelo conceptam fuit semper contentio quaedam sancta Thomae cum Christo, ac Christi cum Thoma, ut nec Christus in Thomam voluntatis suae instillandae, nec Thomas suae in Christum vicissim refundendae vllum vnquam modum ponat. in amore namq; divino is solus est modus, ut semper sit sine modo. Thomas ergò pro Christo laborat, sudat, facit, dicit, hortatur, obiurgat; Thoma vicissim Christus & laboranti summittit animos, & dicenti verba, & facienti vires, & hortanti neruos, & obiurganti aculeos; ut mystici amasii pie suauiterq; contendendi nullus sit finis, quoad sicarij impijque carnifices, irruptione in templum facta, sanctum virum Christo suo nauantem operam, isto post multos annos vertente iam die crudeliter extinguunt. ô barbaram crudelitatem, nonne satis vobis fuit, manus imbuisse sanguine, nisi etiam sanguine sancto imbuatis, loco sancto imbuatis, tempore sancto imbuatis? quanquam (Auditores) non tam hoc fuit illorum fortasse crudelitatis, quam diuinae providentiae, qui in viri tam sancti mortem omnia sancta vellet incurrere. quippe cum nullum in Ecclesia Christi trophaeum possit in formari cogitatione gloriosius martyrio, hoc ut non nisi Sanctorum est, sic profectò Sanctissimorum debet esse sanctissimum. id quod Christus ipse aperte loqui videtur; ecce mitto ad vos Prophetas, & sapientes, &

k

Scri-

Scribas, & ex his occidetis ac crucifigetis. quid? mittuntur Prophetae, mittuntur sapientes? mittuntur Scribae? non mittuntur Martyres? mittuntur Martyres, sed non ut reliqui vna aut Confessoris, aut Prophetae, aut Scribae corona ornati; sed Prophetae, si Propheta fuerat, & Martyris; Confessoris, si Confessor fuerat, & Martyris; sapientis, si sapiens fuerat, & Martyris duabus laureis insigniti. nam ex iis occidetis & crucifigetis, id est, ex Prophetis, ex Scribis, & sapientibus, ex Sanctis facietis Martyres. o singulari Sanctorum priuilegium, ex iis occidetis, non illis, qui honori, qui diuitiis, qui mundo, qui carni, tanquam cadaueribus corui, inhaerent, patet via ad martyrii gloriam, sed his, qui singulari sanctitatis laude floruerunt, ex his, ex his occidetis. vis ergo occidi propter Christum? ex iis prius oportet te esse, qui contemnunt hominem. siquidem nisi prius fueris aut Amos propheta, aut Petrus apostolatu, aut Dionysius doctrina, aut zelo Stephanus, nunquam sane eris vel Amos veneni, ut Petrus crucis, vel Dionysius gladij, vel Stephanus lapidum laurea decoratus. quid quero ambages? summa haec est, nisi fuerimus Thomae vita ac voluntate sancti, nunquam erimus Thomae morte ac trophaeo Martyres. Dixi.

